

**“O tem, kar delam,
se nerad
pogovarjam”**

... kljub temu pa je Sonji Polanc
uspelo izvabiti Branetu Mozetiču
več kot le nekaj besed

Ob izidu *Pesniškega almanaha mladih* se zapiše, da je B. M. “tisti avtor, ki spremljevalce mlade slovenske poezije pušča najbolj v negotovosti”. Videti je, kot bi se za nekatere čas ustavil – ne le, da so negotovi še naprej, huje –, davež predsodkov ali slepilo bojazni jim hote in namenoma ali pa nezavedno zakriva oči. V malone dvajsetih letih, ki so odtlej prešla, je B. še vedno pišoč. Spisal je nekaj tisoč verzov, s krvjo premazal dve knjigi proze, zapičil prapor peresa narodovega na mnogi tuji zemlji. Prevajal, premikal gore. Dovolj ali preveč?!

In vendar sva se spoznala v teatru, kolikor je Glej mogoče tako imenovati. Pritegnila ga je soborka L. J. iz AIDS kampanje, da ji pomaga oživiti odmrlo telo nekdanje palače eksperimenta. V tistem letu so debitirali T. Pograjc z *Betontancem*, T. Štrucl, I. Kovač, imena torej, ki danes štejejo. Zbrali smo se ob projektu *You The City* ali *Na tvojem mestu* – številna družčina, da bi uspešnico škotske režiserke in dramatičarke, ki jo je postavila poprej v Londonu, New Yorku, Haagu in še kje, cepili na prostor slovenske prestolnice. Prijela se je tudi tod in marsikoga pustila odprtih ust. Iz Gleja je Brane odšel po letu dni. Kasneje sva sodelovala še nekajkrat ob različnih priložnostih. In čeravno je bil vselej pobudnik, ga nikoli ni bilo v prvi vrsti.

POLANC: V tvoji biografiji preseneča dejstvo, da si imel tako mlad družino. Tudi če ne bi vedela za tvoje kasnejše "levitve", bi me to začudilo. Zakaj tako hitro?! Si jo pogrešal, si se čutil odgovornega, saj je bil na poti otrok, ali se ti je to preprosto zdelo potrebno?

MOZETIČ: Mislim, da je bila pri meni verjetno res vseskozi nekakšna potreba po vezanosti. Morda zato, ker sem otroštvo preživel razbito, ne scela: najpoprej pri starih starših, potem samo z mamo, nato naenkrat z dokaj veliko novo družino, ki je v resnici nikoli nisem imel za svojo. Od šestnajstega leta pa sem živel pravzaprav že sam in sem najbrž potreboval nekakšno zvezo. A navzlic temu, da sem dotlej imel za seboj prve zaljubljenosti v fante, se je dogodila tudi bližina z žensko, ki se je razrasla do tega, da je prišlo do poroke in ... trinajstih let skupnega življenja. To se mi ni zdelo nič nenavadnega – počutil sem se odgovornega že mnogo prej. Navsezadnje sem do dvajsetega leta marsikaj resnega postoril.

POLANC: Ampak v vseh tistih trinajstih letih, navkljub ženi, ki je zelo hitro spoznala oziroma je vedela za tvoja nagnjenja ...

MOZETIČ: To je vedela že prej.

POLANC: Ja, to je vedela že prej ..., te ni potegnilo nikamor drugam? Zanima me, kako sprejema nekdo, ki je v paru, še nekoga tretjega?

MOZETIČ: Ne vem, po eni strani mi je v vsem tistem času zveza z mojo ženo kar zadostovala. Veliko let. Šele proti koncu sem potem imel hkrati še svojega prvega resnega fanta, sicer bolj na daljavo. Vmes pa nič, nikogar. Sprva sem mislil, da je razlika med tem, ali imam ljubčka ali ljubico. Zdelo se mi je, da je imeti ljubčka manj prizadevajoče, ker mi on daje nekaj takega, česar mi ona ne more. Slednjič se je izkazalo, da je v bistvu čisto vseeno, da je oboje enako boleče.

POLANC: In potem se je to prelomilo. Ali si poznal očeta?

MOZETIČ: Z očetom je tako – vem sicer, kdo je, videl sem ga nazadnje, zdi se mi, v osemletki, več pa ne vem. Razen to, da je Hrvat.

POLANC: In pri starih starših si bil zato, ker nisi mogel živeti z mamo?

MOZETIČ: Ja, prva leta do osnovne šole. Na Škofljici. Stara starša sta sicer Primorca s Krasa, ki sta se ob priključitvi tistega ozemlja Italiji preselila v staro Jugoslavijo. Pri njiu sem prebil zavetno otroštvo na podeželju.

POLANC: In potem si nenadoma začel živeti z mamo. Je bil to šok?!

MOZETIČ: Malo že. Najpoprej zaradi spremembe, ko prideš iz vasi v mesto – srečanje z meščani, z drugačnim jezikom, navadami.

POLANC: Kaj pa ona? Na kakšen način sta si bila blizu oziroma daleč?

MOZETIČ: Verjetno na začetku daleč, sčasoma pa ..., ne vem pravzaprav. Bila je precej stroga; spočetka je, zdi se mi, svojo razžaljenost zaradi očeta prenašala name. Kasneje ne več.

POLANC: Si bil takrat veliko sam?

MOZETIČ: Mislim, da ja.

POLANC: Kaj pa prijatelji, družba, "dvorišče"?

MOZETIČ: Nisem se kaj pretirano udeleževal tega druženja. Verjetno sem se sam izmikal, ne da bi me drugi izključevali.

POLANC: Kako sta komunicirala z mamo? Je bil oče navzoč kot nekakšna senca, ali ga sploh nista omenjala, je bil hote izločen iz vajinega življenja?

MOZETIČ: Mislim, da je bil izključen, a tudi posebne želje oziroma potrebe nisem čutil po njem. Naslednji moški, ki se je pojavil, je bil mamin novi izbravec, ki pa je deloval še bolj negativno; prvič, vpletel se je nekam, poleg tega pa je imel še toliko nesprejemljivih lastnosti, da to nikakor ni šlo. Bil je alkoholik, in to je bila zame zelo travmatična izkušnja. Zato tudi nismo živeli dolgo skupaj, le kaka štiri leta. Potem so se oni odselili in nekaj časa sem potem živel z njegovo hčerko.

POLANC: In si sam skrbel zase?

MOZETIČ: Ja, pravzaprav sem že ves čas skrbel zase ... in za vse ostale. Očitno so me naučili, da sem skrbel za druge, in to mi je ostalo do danes. S to starejšo »polestro« sva imela na skrbi vso družino, pazila na mlajšo, vodila gospodinjstvo ... mama in očim sta bila oba zelo zaposlena.

POLANC: K pisanju te je potegnilo rano, iz tvojega curriculumuma je razbrati, da že v osnovni šoli. Loteval si se povsem različnih literarnih zvrsti: pesmi, proze, celo nekakšnega romana, dramoleta. Na kakšen način se ti je približala beseda?

MOZETIČ: Mogoče je eden od razlogov tudi ta, da smo imeli učitelja slovenščine, ki je kar nekaj hotel od nas, ne le spise. Njegova pohvala tistega, kar sem napisal, me je vzpodbudila. Do konca osemletke sem prebral malone vso slovensko poezijo. In začel zares pisati. Ah, zanimivo, mislim, da sem že takrat zapisoval tako prozo, ki je govorila o nekih simpatijah do fantov. Takrat sem začutil tudi željo po istem spolu.

POLANC: Kako si se odzval na to spoznanje?

MOZETIČ: Pravzaprav ne vem. Je pa res, da je okolica začela že zgodaj z mano ravnati drugače. Po eni strani me tista moja odzivnost ni toliko vznemirila, ker sem le bil seznanjen z določenimi fantovskimi igricama še iz napol vaških krogov, pri katerih pa spet nisem sodeloval; bog vedi zakaj, bržkone zato, ker sem bil premlad, vedel pa sem za starejše. Take igre se fantje pogosto grejo, samo da se o tem ne govori. Denimo skupna masturbacija, razkazovanje in primerjanje spolnega uda – pač seksualne reči v času pubertete, s katerimi se golobradci postavljajo. Kot rečeno, bil sem toliko mlajši, zato sem bil iz njihovih igric izključen, a me je gnala radovednost, slišal sem jih pripovedovati o tem, enkrat sem celo, zdi se mi, tisto gledal, zato me najbrž ni zadelo kot

strela z jasnega in se mi ni dozdevalo tako čudno, ko sem v sebi zaznal. Po drugi strani pa sem, kot bržčas veliko mladih tedaj, prebiral *Zaupne besede* v Anteni, ki je domala edina ponujala spolno vzgojo, in tam so se pojavljala vprašanja o odnosu do istega spola. Vrh tega pa sem tudi sam imel kasneje nekega prijatelja, vrstnika, s katerim sva se tako po deško poigravala. Morda pa sem v tistem času videl tudi kak film s tovrstno tematiko, zlasti lezbični odnos. Zanimivo, tudi pri meni se je v rani prozi zapisal najpoprej odnos med dvema ženskama; predvsem na čustveni ravni.

POLANC: Pogostoma moški pisci svoja nagnjenja do istega spola sublimirajo oziroma prikrijejo prav skozi lezbični odnos?!

MOZETIČ: To je povsem razumljivo. Če samo pomislim: v vsem času, ko sem bil aktiven v gejevskega gibanju, so me intervjuvale zgolj in samo novinarki – skoraj ni bilo novinarja, ki bi si upal to storiti. Seveda gre za strah pred morebitnim pomislekom, celo sumom, češ zakaj pa to počne?! Resnično, vse, kar je bilo kakor koli povezano s temi rečmi, bodisi da je šlo za festival gejevskega in lezbičnega filma, za koncerte, tribune ipd. – o vsem so poročale le žurnalistke. In občutek imam, da je danes vsakršna drugačnost še veliko bolj na udaru kakor, deniva, pred desetimi leti.

POLANC: Si bil dober učenec?

MOZETIČ: V osnovni šoli kar, kasneje malo manj. Sem bil pa zelo aktiven v srednji šoli na literarnem področju, tako da sem si s tem vnovič pridobil neki poseben status.

POLANC: Je bilo to tvoje skrito orožje, obramba?!

MOZETIČ: Ne, nikakor. Nikoli nisem bil tak, da bi se zase kaj posebej bojeval ali se kakor koli dokazoval; pač, samemu sebi mogoče. Ali pa sem želel biti nekaj posebnega, ne vem. Spomnim se, da sem v literarnem krožku vzbujal veliko pozornosti, saj je bilo moje pisanje spet nekaj drugačnega, nekaj nevsakdanjega, kar je logično, saj sem dotlej pogoltnil dobršen del sodobne literature in klasikov. V krožku se nas je oblikovala manjša skupina štirih, ki je prav tako izstopala od drugih, bila zelo povezana. Drug drugega smo vneli, se bodrili in ogromno delali. Tistikrat je očitno proniknil na plano moj smisel za organizacijo, za akcije, in to počnem še dandanes. Mi smo bili tisti, ki smo začeli z zdaj že tradicionalno vsakoletno manifestacijo srednješolcev *Podobe trenutkov*, le da smo takrat na gimnaziji predstavili likovno, gledališko in literarno dejavnost, kasneje pa je bila vsa reč osredinjena na gledališče in prav letos je pod novim imenom zopet podobna začetkom. Nasploh je bila tista leta na gimnaziji na

Šubičevi zelo potentna generacija: Andrej Rozman, Vito Taufer, Igor Zabel, Bojan Gorenc, Matjaž Počivavšek ... Vseskozi nabito in pestro obdobje.

POLANC: Izbira študija je bila potemtakem samoumevna posledica strasti do pisane besede?!

MOZETIČ: Vpisal sem komparativistiko in francoščino, čeravno je bila želja staršev, obrtnikov, jasno, drugačna. Zakaj francoščina – predvsem iz trme! V gimnaziji sem moral opraviti celo popravni izpit, a sem jo potem izbral za maturo in jo začel tudi študirati. Zarana sem dojel, da me študij dolgočasi, in sem jo opustil. A trmast sem ostal in kmalu zatem sem se kratkomalo lotil prevajanja. Kako sem se sploh srečal z Rimbaudem? Najbrž me je že v srednji šoli prevzela njegova svojskost, in če me spomin ne vara, nekatere reči le niso bile tako zabrisane; vem, da je bilo v zvezi z Wildom omenjeno, da je bil homoseksualec, in gotovo tudi z Rimbaudem. Verjetno me je to potegnilo, pa njegova mladost ... Z njim sem se pravzaprav začel ukvarjati v enaki starosti, v kakršni je on pisal. A že v srednji šoli sem prav v okviru *Podob trenutkov* izdal svojo prvo knjigo, ki smo jo zelo ambiciozno predstavili, povsem gledališko, z dekorjem, opremili z glasbo Pendereckega, nasneli različne glasove; res zelo teatralično, se je videlo, da sem šel kdaj v Pekarno! Kasneje sem se v prvem letniku faksa lotil izdaje v samozaložbi, se pravi, da sem sam opravil celotno podjetje nastanka knjige, tekal po tiskarnah ... jo tudi sam prodajal na šoli, pošiljal literarnim revijam, raznesel po knjigarnah ... Zlagoma sem začel objavljati v *Problemih-literaturi*, *Tribuni*, bil vključen v *Škucev literarni zbornik*. Prevodi Rimbauda pa so bili objavljeni v *Sodobnosti* in *Dialogih*, saj dotlej skoraj ni bilo nobenega, nekaj malega je prevedel Jože Udovič. V zvezi s *Sodobnostjo* sva se sestala z Janezom Menartom; bilo je vzpodbudno srečanje, tako da sem imel voljo in pogum nadaljevati. Hoja po založbah z lastnim delom pa ni bila tako plodna.

POLANC: Morda pa tedanji uredniki, recimo Kovič ali Pavček, niso imeli posluha za take vrste pisanje?! A si uspel prepričati Aleša Bergerja – bil je tedaj, če se ne motim, eden mlajših urednikov, in so ti pri Mladinski knjigi izdali *Modrino dotika*, še prej pa si za zbirko Kondor izbral, prevedel in z obširno spremno besedo pripravil Rimbauda.

MOZETIČ: Ja, toda še pred tem sem Mladinski knjigi ponudil svoj rokopis, in izkazalo se je, da se jim predali šibijo od množice podobnih zadev mlajših avtorjev. Tistikrat so nas potlej vse skupaj za silo zadovoljili z izdajo *Pesniškega almanaha mladih*. Me je pa, če prav pomnim, Aleš Berger napotil naprej na radio, kjer je Venko Taufer urejal oddajo *S knjižnega trga*, in sem zanj vse do njegove odstavitve pisal knjižne ocene.

POLANC: Kako se ti je zgodil Pariz?

MOZETIČ: Mislim, da sem po diplomi iz primerjalne književnosti kljub vsemu hotel izpopolniti svoje znanje francoščine in sem se na vsem lepem odpravil; zdi se mi, da so mi starši takrat namenili neki denar za ... kaj vem, morda del za nakup stanovanja, pa sem ga kratkomalo porabil za Pariz. Najpoprej sem se uril v jeziku, sčasoma pa mi je postalo tam tako všeč, da sem razmišljal o nadaljevanju študija. V resnici sem že v Ljubljani vpisal magisterij, dobil štipendijo, a sem nato v Parizu eno leto obiskoval podiplomski študij, ugotovil, da bi tam moral prebiti najmanj tri leta, če bi ga želel končati, vendar se mi to ni izšlo – niti finančno, pa tudi pretirano motiviran nisem bil, saj predavanja niso bila bog ve kaj, zlasti ne v primerjavi s tistimi profesorja Kosa na FF. Spočetka je bil pariški čar in mik seveda omamljujoč, postopoma pa so se pričele odstirati tudi negativne plati velemestnega življenja. Bil sem sam, tudi osamljen, brez bližine kogar koli, in išoč jo, sem se zlagoma začel zapletati s fanti. Zvečine neuspešno. Proti koncu pa sem se silovito zaljubil, in to je bil moj prvi tak resnejši zaplet z moškim, ki je trajal dobra štiri leta, navzlic daljavi med nama. Pravzaprav dokaj pozno, pri tridesetih. Po vrnitvi v Ljubljano sem šele začel odkrivati tudi tod tovrstno življenje in zelo hitro sem se čutil dolžnega – to se mi običajno dogaja: nenehna skrb za koga ali kaj, neprestana čuječnost nad kom ali čim –, da se povežem z gejevskim aktivizmom. Že ob pesmih v *Modrini dotika* je bilo nekaj namigov, da morebiti pa le gre za isti spol, ki ga avtor nagovarja, čeravno ni bilo v vsej zbirki nič tako eksplisitnega. V drugi knjigi je bil ta naklon že povsem jasen, kritika ga je identificirala ter imenovala nedvoumno, in nekako se mi je zazdelo nujno, da se vključim v gejevsko gibanje oziroma tisto, kar je pač bilo. Prav takrat je vsa reč bolj ali manj životarila. Začetni zagon in dejavnosti, ki sta jih leta 1984 z Magnusom sprožila in vzpostavila Bogdan Lešnik in Aldo Ivančič, so uplahnili in videti je bilo, da ni nikogar, ki bi hotel nadaljevati.

POLANC: Ali si se priključil inkognito?

MOZETIČ: Ne, sploh ne, takrat sem bil že prisoten kot pesnik, z etiketo "homoerotičen". V tistem času smo naredili ogromno: organizirali festival gejevskega in lezbičnega filma, simpozije in okrogle mize, tabore, kongrese; ustanovili Roza klub – dogodila se je inštitucionalizacija homoseksualnosti. Danes so aktivnosti precej opešale, kar gre pripisati tudi duhu časa – ljudje bolj mislijo predvsem nase, nasploh je vse manj kakršnega koli aktivizma. Zdi se mi, da ni več čas kakršnega koli angažmaja – bodisi da ljudje nimajo časa ali pa jih veliko reči tako poneumlja, da jih preprosto ne briga, kaj se dogaja, razen če niso neposredno ogroženi ali prizadeti. Kakor koli, družbeno sprejemanje homoseksualnosti se je prav zastran različnih aktivnosti premaknilo, manj uspeha pa je bilo s formiranjem gejevske populacije. Homo(bi)seksualno

orientirani posamezniki imajo probleme zlasti s svojim nesprejemanjem lastne orientacije, zato jim je kakršen koli gejevski aktivizem tuj, še huje, bojijo se ga in ga odklanjajo. Očitno je skrivanje pred samim sabo in pred drugimi še vedno lažji projekt kakor spopasti se z realnostjo.

POLANC: A šele v Parizu so se ti naposled "odprle oči", šele tam si skušil gejevsko družabnost?

MOZETIČ: Ja, v Ljubljani nisem kaj prida hodil naokoli. Navsezadnje sem imel družino, odgovornost in obveznosti, šolo; pisal sem, prevajal, v Parizu pa sem prvokrat imel več časa, tudi dolgega časa, časa zase in za posedanje naokoli. Včasih sem koga spoznal, včasih ne; na lepem sem se seznanil s tem fantom, ki je prišel tudi v Ljubljano. Moja odkritost je povzročila, da nisem bil najbolje sprejet v literarnih krogih, da so bili posamezniki zadržani v druženju z mano, da se je kdo celo nemudoma oddaljil, ko sem se prikazal, ali sploh ni prišel, kadar je vedel, da bom navzoč.

POLANC: Danes tega ni več, ali pač?!

MOZETIČ: Haah, to si misliš!

POLANC: Resda me je osupnil podatek, da si bil leta 1994 med nominiranci za nagrado Prešernovega sklada, pa sta te dva člana komisije odpravila s "temu pedru pa že ne!".

MOZETIČ: Tega nisem vedel. Resnično ne! A si zlahka predstavljam, kako je s tem, kadar izvem, da nekoga, ki je profesionalno in intelektualno prestižen, ne obravnavajo po njegovi poklicni drži, marveč šteje njegova spolna usmerjenost – kajpada enako izključujoče, zaničljivo. In bržčas se tudi za mojim hrbtom otresajo podobne oznake, a me to niti malo ne gane. Pravzaprav to ni moj problem in nikoli ni bil. Neposrednih napadov pa nisem nikoli doživel, razen morda v zadnjem času, zato tudi pravim, da so se razmere bolj zaostrole, da je vse več nestrpnosti, da bo celo vedno večja.

POLANC: Kaj natančno je bilo?

MOZETIČ: Šlo je za dva manjša fizična napada in me je zbolelo. Zlasti ker se je to pripetilo po tolikem času. Sicer pa, kar zadeva sprejemanje moje drugačnosti, sem se sam velikokrat namenoma izogibal določenim situacijam, da ne bi imeli »ogroženi« slabega občutka – ah, ti moški si vedno domišljajo, da so zanimivi za vsakega pedra; nekateri krogi pa mi sami po sebi niso bili všeč. Ena takih je bila nekdanja združba okoli Literature, kamor sem svojčas zahajal: močno moška! Vselej sem bil občutljiv na tako imenovani moški

šovinizem do žensk. To hipoma začutim, tudi v literaturi. Slovenska literatura se mi zdi izrazito moška in na neki način šovinistična. Znabiti, da tudi v tem tiči razlog, da imamo tako malo avtoric, kar je povsem razumljivo, saj jih zatrejo že v kali. Tista družčina torej mi je bila zaradi tega nezanimiva, in zdelo se mi je, da tam nimam kaj početi. Po drugi strani pa sem slutil, da si vsakokrat, ko odidem, brusijo jezike. Zato sem zlagoma povsem izstopil iz tistega kroga. Navsezadnje nikoli nisem imel ne potrpljenja ne vztrajnosti ne ambicije, da bi nekje, kjer sem se slabo počutil, vztrajal in vedril, potrpel, četudi mi je to morebiti velikokrat škodilo in "krnilo" mojo kariero. Bo že držalo, da se mi vendarle zdi pomembnejše moje počutje kakor nekakšni pragmatični učinki mojih prilagajanj.

POLANC: S kom si se potemtakem bratil na polju pesništva?

MOZETIČ: Bratil z nikomer, srečeval pa najpoprej z Alešem Bergerjem zastran Rimbauda, kasneje sem sam poiskal Tomaža Šalamuna, tudi zaradi določenih stičnih točk, nisva se pa posebej našla v dojemanju literature. Mislim, da sem bil sam mnogo bolj na zemlji, on pa bolj v poeziji, in je bil med nama velik razkorak. V nekem obdobju sem pogosto drugoval z Alešem Debeljakom in potem z Andrejem Blatnikom in Lelo B. Njatin. Ta vez se je obdržala do danes.

POLANC: Komu najprej pokažeš tisto, kar napišeš? Je to oseba, s katero živiš?!

MOZETIČ: Ne, to mi je zoprno. Človek, ki mi je blizu, vidi šele knjigo, pred tem sploh nič. Med literati pa, zdi se mi, da nisem skoraj nikoli dajal rokopisov v branje. Morda bolj v zadnjem času, poprej pa zagotovo nikdar. Bržčas se mi to ni zdelo smiselno, saj bi navkljub morebitnim pomislekom ali pripombam ali sugestijam ničesar ne spreminjal, popravljaj. O tem, kar delam, se nasploh nerad pogovarjam, v resnici le malokrat s komer koli. Nemara je tudi v meni tista znana slovenska skromnost in nočem nikogar s seboj obremenjevati. Moje pisanje je tako, da je najbolj boleče za moje najbližje. Kako naj bi bili potlej to prvi bralci?!

POLANC: Hočeš reči, da se zlahka prepoznajo v zapisanem?

MOZETIČ: Seveda.

POLANC: In nočeš z njimi komunicirati na tej ravni, povsem literarni?!

MOZETIČ: Ne. Tudi njim samim je to na neki način težko brati, verjetno. So tudi taki, ki so v bližini in se lahko prepoznajo. Tudi tisti, ki so preveč blizu, se prepoznajo. Denimo, moja proza, ali pa zgodbje, zlasti v *Pasijonu*, ki so zelo

specifične, ki se, skratka, ukvarjajo z natančno določenimi fenotipi, gejem ni vseč, nikakor ne. V bistvu nobenim ni zares vseč, ne enim ne drugim!

POLANC: Jasno in glasno si slišal to govoriti?!

MOZETIČ: Seveda, saj ne prikazujejo neke čudovito lepe romance in tako naprej, ki povzdiguje tovrstno ljubezen – ker je ne! Drugim pa to ni vseč, ker nimajo s tem nič opraviti, kakor pravijo, oziroma jih moti v njihovi premočrtnosti ali ozkosti.

POLANC: Je mar zato večina tvojih knjig izšla pri manjših, alternativnih založbah?

MOZETIČ: Rekel bi, da so bili razlogi predvsem praktične narave. Sicer pa se je začelo najprej z zavrnitvijo pri Državni in Cankarjevi založbi, nato so me le sprejeli pri Mladinski knjigi, kamor pa nisem mogel takoj priti z novim delom. Najbrž se je prek sodelovanja z Literaturo zgodila prva knjiga pri Alephu, vmes me je povabil razvpiti Cunjak v Emonico ... Kasneje sem bil že tako udomačen pri Alephu, da se mi je zdelo boljše ostati pri "domači" založbi, kjer sem bil lahko do zadnjega trenutka zraven, z možnostjo odločanja o obliki knjige in podobnih rečeh, ki jih je treba opraviti. Bržkone me ni zapustila podjetnost in skrb še iz časov, ko sem se lotil samozaložbe. Očitno nisem take vrste avtor, ki tekst le odda, marveč čutim potrebo po čisto fizičnem rojstvu knjige – od tega, da jo napišem ... do tega, da jo prodam. Tako pravzaprav zdaj že ves čas delam. Vrh vsega pa se mi upira tlaka poti in pogovorov, pregovarjanj in prošenj, ki jo je potrebno oddelati, da bi izdal knjigo. Pa tudi, zdi se mi, da težko prenesem delo z drugimi; mogoče lažje delam z manjšo ekipo, ali če ne gre drugače, sam. Enako se mi je primerilo pri gejevskem aktivizmu: sprevidel sem, da nimam toliko energije, da bi se ukvarjal še s tem, kaj bo kdo postoril, ali bo naredil, kako bo naredil – da mi to vzame več časa, kot če bi sam opravil. To seveda ni dobro: če nisi več del z drugimi, če ne znaš voditi ekipe; ampak, žalibog, tako je, tako funkcioniram. Ne nazadnje pa je tudi zelo malo ljudi, s katerimi se ujamem, zelo malo. Glas gre, da sem sila zahteven pa ... tečen, stežka me kdo zadovolji oziroma zadosti mojim zahtevam. S tem ne pravim, da sem sam popoln, jasno da ne, a se vsaj trudim.

POLANC: Večkrat je pri oceni tvojih knjig pesmi opaziti, da se berejo, kot bi jih napisal v enem zamahu, zdržema v eni sapi. Tudi mene samo je branje vsakokrat potegnilo do konca, kot bi se pesmi prelivale druga v drugo, kot bi sledila krvotoku, ki je ne-končen, brez določljivega začetka, z nikoli dovršenim koncem. Pri tem preseneča, kako gre vseskozi za sižejsko istost, ki jo modifiraš v nove pomene ali odseve, odtenke; kako generiraš neki pravzaprav omejen, pičel besednjak, ki pa vendarle vsakokrat zazveni srhljivo polno.

MOZETIČ: Moj besedni zaklad je majhen, zelo stvaren ...

POLANC: ... polje, gozd, reka, koža, morje, modro, smrt, poljub, dotik, kri, ogenj, trava ..., ki se ves čas prepletajo, se selijo iz enega pomenskega kroga v drugega, in navkljub tematskim odstopanjem, recimo pri *Mreži* ali deloma pri *Modrini dotika* in *Zaklinjanjih*, ko gre za popis urbanizirane frenetičnosti in ekstatičnosti, za razdajanje telesa, ki se krucificira navzven, zunaj, ne pa samo vase, ne intimno z drugim, gre za eno samo pesem.

MOZETIČ: Ja, po svoje imam občutek, da venomer govorim o enem in istem, po možnosti z enakimi besedami, le da jih drugače uporabljam – najpreprosteje rečeno.

POLANC: Kaj je tisto, kar hočeš povedati, o čemer moraš govoriti?

MOZETIČ: Ne vem. Zelo poredko se ukvarjam s samorefleksijo. Prej sem se mogoče bolj, zlasti ko sem pisal o knjigah drugih, zdaj pa nikakor ne. Prav tako ne bi mogel reči, da je moja poezija refleksivna – morda zato tudi izstopa oziroma je drugačna od večine slovenskega pesništva. Bolj je senzibilna, bolj je vsa ljubezenska.

POLANC: Zakaj je zate ljubezen tako konstitutivna? Vseskozi je prevladujoča stalnica tvojega pisanja. Zakaj je tako smrtonosna, tako nepotešljiva?!

MOZETIČ: Temelj sveta zame seveda je ljubezen. V resnici niti ne vem, zakaj. Kakor je res, da je neulovljiva – nenehoma jo hočemo do kraja izživeti –, vendar je to nemogoče ... Ne vem, ali bi mogel o tem kaj več povedati, kakor napišem.

POLANC: Je nekaterim pomembnejša, za nekatere usodnejša?

MOZETIČ: Nedvomno. So ljudje, ki nikoli niso bili ljubljeni in se tega niso naučili – ljubiti in biti ljubljene –, pa tega, ko odrastejo, niso sposobni. Prav tako velja, da ženske učimo, da bi ljubile, moških po večini niti ne; zato se nemara ženske bolj razdajajo. Ta obrazec se konstantno ponavlja in ga je moč prepoznati že pri mladih. Obenem gre pogosto tudi za različne zahteve v ljubezni – nekateri jo neznansko dajejo, drugi jo le sprejemajo. Sam čutim veliko potrebo po dajanju ljubezni in manj po sprejemanju. Priznam, da je nemara sploh nisem sposoben sprejemati, tudi hvale ne, grem kar mimo tega, kakor bi me bilo sram, kakor bi tega ne bil vreden. Kot da so se vame vtisnili vzorci in vzori žrtvovanja, razdajanja.

POLANC: Zakaj sta ves čas tako blizu – ljubezen in smrt? Pogostoma nastopata v dvojici: kri – sperma, eros – nasilje. Ali celo kot triada: ljubezen – trpljenje/strast – smrt. Njuno povezovanje je v tvoji pisavi prej komplementarno kakor kontrapunktno!

MOZETIČ: Ker je lahko povezana z nasiljem, s smrtjo, pa tudi zato, ker sem bil v resnici često v bližini ljudi, ki so hodili po robu smrti – in zlahka sem prišel do takih konotacij. Smrt je bila povsem konkretno prisotna, tu in zdaj, ne metaforično. Pri meni je nasploh zelo malo stvari metaforičnih, vse je zelo konkretno, tukaj, ta hip.

POLANC: Sredi osemdesetih so nekaj let zapored redno izhajale tvoje knjige pesmi, potem se je pogostnost izdaj zredčila, pri čemer ne gre spregledati uredniške in prevajalske rabote, ki te vzporedno z izvirnim pesnikovanjem vseskozi zaposluje.

MOZETIČ: Moja literatura je organsko povezana z mojim življenjem – s konkretnim, stvarnim življenjem, ne z virtualnostjo v knjigah. Vse zajemam iz njega. V nekem obdobju so zbirke izhajale druga za drugo, ker je bilo življenje intenzivnejše; kasneje morda manj, ker je postalo to bolj prozaično, manj sežeto in se mi je začela zapisovati proza. In res, morda je v vsem skupaj nekak preplet tistega, kar me naseljuje. Roman *Angeli* je mogoče najdra-

stičnejši primer zapisa v enem dihu – o tem so mi govorili mnogi, ki so ga prebrali zdržema do konca. Po drugi strani je napisan tako, da ni najbolj jasna njegova žanrska opredelitev, da je zabrisan njegov žanrski izvor. Moč ga je brati kot navadno zgodbo, rahlo pornografsko, pa vendar to ni; nekaj je “zadaj”, česar se ne da oprijeti. Zdi se mi, da je nekaj podobnega z vso mojo literaturo. Na prvi pogled ni vse skupaj nič posebnega, nobenih velikih, usodnostnih, eshatoloških tem; nikakršnih prebliskov, metafor; nobene “poslednje sodbe” o rečeh sveta, na katere bi se oprli bralci ali kritiki. Zato se pogostoma dogaja, da se površneži nimajo na kaj nasloniti, kar je zlahka razbrati v samih ocenah.

POLANC: Skleпам, da sodiš, da so pomankljive, da se gibljejo bolj po površini, da v njih prevladuje redukcijonizem ...

MOZETIČ: Ja, drsijo po površini ... Morebiti tudi zato, ker je predvsem potrebno večje doživljanje kakor pa zgolj ali sploh razumevanje. In je tudi zato o tem težko kaj povedati. Prav tako kakor stežka zdajle tebi kar koli rečem. Nisem obseden s tem, po nobeni plati ne seciram in analiziram svojih del; ne morem ti na dolgo in široko pripovedovati pa opisovati. A s tem nikakor ne trdim, da literature, ki jo pišem, ni moč obravnavati z neko poglobljeno intelektualno relevanco – z občutljivostjo in poetološkim znanjem.

POLANC: Morda pa se niti ne morejo približati občutjem, intenziteti erotizma, ki je v tvojem pisanju prevladujoč – erotizma, ki je tako blizu smrti, ki je povezan s smrtjo, nasiljem, trpljenjem na povsem drugačen način, kot ga zapisuje slovenska književnost?

MOZETIČ: Erotika in seks sta nasploh problem v slovenski literaturi. Pa ne samo v literaturi, marveč tudi v življenju. Nastopi blokada in konec.

POLANC: Silina ljubezenskih odnosov, kot so ubesedeni pri tebi, mi nehote vzbuja občutek ljubosumja. Naj pojasnim: ali spolna enakost razpira tolikšno mero občutljivosti, pretanjenosti, domišljije v nekem ljubavnem aktu ali gre za kaj drugega?!

MOZETIČ: Pri meni je zgolj naključje, da gre za dva moška. Sam sem skusil oboje. V obeh primerih gre za enako močan naboj, silovitost. Potem ko sem bil po dolgoletni zvezi z žensko slednjič z moškim, sem bil presunjen, kako so se stvari strašansko ponavljale: enaki zapleti, enaki nesporazumi, enako nerazumevanje. Ni šlo za to, da bi, ker sva bila oba moška, čutila bolj podobno. Ne!

POLANC: V čem je potemtakem razlika med hetero- in homoerotičnim odnosom?

MOZETIČ: Razlika je samo v tem, da te nekaj privlači ali ne. Bržkone bi bilo lahko veliko slovenske poezije, ki bi bila do žensk podobna, a bojim se, da so jo pisali vedno mlačni pesniki. Ali pa so Slovenci zelo mlačni, ne vem ... To bi bilo mogoče; Slovenci imajo tudi prevladujoč vpliv germanske hladnosti, refleksivnosti, kako naj bi potlej tod nastajala neka strastna ljubezenska poezija, trgajoča srce?!

POLANC: ... ali pa je plašna, metaforična, transponirana, poduhovljena ...

MOZETIČ: ... plašna, zakompleksana, paranoična, tako kot je prejkone dobršen del kulture. In potem se zgodijo samo še kakšni erotični ekscesi. Stežka bi se spomnil kakšnega seksualnega ali erotičnega prizora v slovenski literaturi, za katerega bi lahko zatrdil, da mi je blizu, in bi rekel, to pa je to, in ni neko sprenevedanje in okolišanje ali pa moški seksizem. Zelo sem si zapomnil *Pet fragmentov* Lojzeta Kovačiča, tam si je zares nekaj dovolil, drznil ... vse ostalo pa ni ne tič ne miš; bogaboječe.

POLANC: Si se pa lotil obravnave homoerotične ljubezni v slovenski literaturi! Gotovo velik podvig in zajeten zalogaj, ki je ponudil nekatera imena, obetavna, ki so poniknila. V spominu mi ostajata zlasti dve: Boštjan Seliškar in Mart Lenardič. Prvi je, žal, končal s samomorom, slednji pa, kolikor vem, ne piše več.

MOZETIČ: Vsi tisti, ki so zunaj literarnega obnebja, pač preprosto izginejo, se umaknejo, ne vem ... Morda tudi ne premorejo neke potrebne trmoglavosti; upam si trditi, da mene drži pokonci samo strašanska trma, da vztrajam; morda sem obenem zelo prepričan v svoje delo. Ali pa se celo hote lotevam mejnih zadev in v njih trmasto vztrajam. Najbrž ni z neba padlo, da sem se več kot deset let aktivno ukvarjal z gejevskim aktivizmom – navkljub vsem tegobam, preprekam, finančnim luknjam.

POLANC: V izboru, ki si ga uredil v *Modri svetlobi*, sta zanimivi še najmanj dve imeni: Vitan Mal in Tomaž Šalamun, pri katerih tovrstna tematika nikoli ni bila v ospredju. Mal kot izrazit mladinski pisatelj je že v sedemdesetih v samozaložbi izdal dve zgodbi, kasneje pa pod psevdonimom drastičen homoerotičen in pedofilski roman. Je mogoče reči, da gre za preference, ki jih vendarle ni moč povsem sublimirati, ali zgolj za poigravanje z dražljivo motiviko, ki je potencialno bolj ali manj navzoča pri sleherniku iz mesa in krvi, ali nemara za hoteno razkrivanje druge plasti lastnega jaza? Morda za transfer bog vedi česa?!

MOZETIČ: Težko bi o govoril Malu. Mislim, da pač določena nagnjenja kanalizira v precej dobro mladinsko literaturo. Morda celo bolje, kot bi utegnila biti

taka literatura za odrasle. Včasih se primeri, da materija, ki je sublimirana, bolje zaživi. Kar zadeva Šalamuna, pa se ni nihče na to kaj posebej oziral; morebiti, ker je tega toliko manj ali ker se pojavlja v poigravanju z vsemi mogočimi temami. To nikakor ni osrednja tema njegove literature, medtem ko pri meni je. Razlog, zakaj je temu tako, pa je najbrž v tem, ker se ukvarjam predvsem s čustvi, z ljubeznijo, in tu se ne morem ogniti. Meni tudi romana ne uspe napisati tako, kot bi se spodobilo. Ali pa proze; vsa proza je dokaj poetična, prvoosebna ...

POLANC: Kako so odmevali *Angeli*?

MOZETIČ: Ne pretirano. To so problemi, resnično, to niso knjige, ki bi jih človek podarjal. Najbolj všeč mi je bil stavek, ki ga je v svoji kritiki napisala Vida Mokrin Pauer, češ da je to ena najmučnejših knjig, kar jih je kdaj prebrala. Tako grozovita je, da te po njej prežame skrajno nelagodje. Morda daje kritikom premalo snovi, da bi se o njej razpisali.

POLANC: Pa vendarle – ko pišeš o nekih krvavih prizorih, ko jih fiktivno zastaviš –, kako jih sam doživljaš, medtem ko jih od črke do črke sestavljaš?!

MOZETIČ: Verjetno niso grozoviti krvavi prizori sami, marveč je grozovito nekaj drugega. Za vse opisovanje nasilja nikakor ni nujno, da bi bilo verodostojno, možno, tam je zato, da razgrinja nekaj drugega, neka druga občutja. Morda skrajno nemoč, ko besede odpovejo, ko ni moč nič več (do)povedati.

POLANC: Je nasilje imanentno človeku?!

MOZETIČ: Verjetno je. Naj še toliko govorimo o tem, da ima vsakdo pravico biti drugačen ... Odkrito mislim, da je na svetu preveč smeti, preveč je ljudi, ki niso na svojem mestu oziroma na pravem mestu. Gre za to, da so nekateri individui nesposobni, da bi bili očetje, žene, ministri ... Za vsem tiči neka boleznost, neka oblika paranoje. Spominjam se, v obdobju, ko sem se intenzivno ukvarjal s socializacijo homoseksualcev, z njihovim načinom življenja, sem uvidel, da njihovo vedenje odraža skrajno zafrustriranost, ranjenost, ogroženost, paranoičnost, fobičnost; da skoraj nobeden med njimi ni "normalen" – kar je razumljivo, saj jih družba že toliko in toliko let nima za normalne. In nehote se mi je zarisala vzporednica s slovenstvom, oboje je bilo videti zelo podobno! Kot bi primerjal dve manjšini: najprej sem se ukvarjal z marginalizirano populacijo, ki je v manjšini, in Slovenci prav tako, širše gledano, funkcioniramo kot nekakšna manjšina znotraj velikih narodov: zafrustrirano, paranoično, ogroženo, nastrojeno do vsega drugačnega, zadržneno omejujoč polet in držo odprtega duha. Vsa energija gre le za hranjenje teh frustracij, paranoj.

POLANC: Slišati je kakor bridki in jedki, nemalokrat sarkastični ošvrki, s katerimi nisi skoparil v svoji kolumni Lažilife v pokopanem Teleksu! Pogrešaš tako vrsto pisanja, ki se sprotno odziva na emanacije vsakdanjika?

MOZETIČ: Tisto mi je bilo zelo pri srcu. Da bi znova to počel?! Ne verjamem. Marsikomu je bilo simpatično, marsikoga je preklemano motilo. Simpatično morda zato, ker nihče drug ni izrekal določenih stvari, o katerih sem govoril. Občutek imam, da bi bilo danes tako pisanje malone nemogoče; prepričan sem, da bi glede na stanje stvari sprožalo zelo negativne reakcije, ne bi bilo malo takih, ki bi se obenj spotikali s tožbami – ker mislijo, da se vse doseže z denarjem, tudi molk. Ne gre pozabiti, da se je tisto godilo v času, ko je bilo v zraku zaznati nekak vseobči razcvet – ena družba se je začela poslavljaliti in je marsikaj dopuščala, druga pa je bila dokaj sproščena, pestra, ni še začela postajati mlačna. Zdaj pa se vse bolj ali manj dogaja v službi nečesa, bodisi ideologij ali denarja, ki je postal strašansko pomemben dejavnik. In zato se na površju ohranjajo vse bolj plehke in plitke reči. Samo poglej televizijski spored danes ali onega izpred desetih let! Ena sama puhloba. Poplava vseh pogrošnih limonad, razvedrilnih programov ipd., ki jih dan na dan predvajajo, je bila tedaj nepredstavljiva. Še huje pa je, da celo v resnih prispevkih klatijo neumnosti, zapirajo duha, namesto da bi ga odpirali.

POLANC: Zelo blizu ti je ritem. Zdi se, kot bi skoroda ne mogel zložiti verza, ne da bi ta odzvanjal bitje, ki pulzira v roki, srcu ...

MOZETIČ: Ne vem, zakaj se ne morem tega znebiti. T. i. avangardno in modernistično poezijo sem pisal v srednji šoli; kasneje sem se spuščal v igro z jezikom, z rimami, zlasti zaradi prevajanja. Naposled sem rime opustil, ritem pa zadržal. In zdaj stežka napišem pesem brez urejenega ritma.

POLANC: Navsezadnje pulzira v določenem ritmu tudi tvoja proza; izrazito nekatere zgodbe v *Pasijonu*, prav tako roman *Angeli* v sintaksi, kračini povedi, dialoščnosti, menjavi pripovednih časov, ekspoziciji. Če bi bilo moč njegov zapis meriti z metronomom, bi se zagotovo izrisal nevsakdanji utrip. Enako se primeri, ko pomislim na poezijo: navzočnost narode, nagovor drugega, s katerim je lirski subjekt, vselej prvoosebni, v odnošaju, se pojavlja v eksplicitnem ritmu. Občutek imam, kot bi se iz njega luščil, se v njem razodeval glas davnin, kot bi tebe samega prežemal nekak atavizem. Naj rečem, da avtorja izdaja že sam duktus?!

MOZETIČ: Morda je s tem povezan moj besednjak, skopo besedišče. Stanja ali dogajanja zapisujem zelo, rekel bi, telegrafsko, in nemara ta ritem hoče povedati vse tisto, kar naj bi povedale vse mogoče besede, ki pa so povsem odveč. Nasploh mi je blizu preprostejši svet, primitiven svet ritma, peščice besed. Zelo zgodaj me je začela privlačiti Afrika; verjetno tudi ni bilo naključje, da je bila moja

najstrastnejša ljubezenska izkušnja prav z mulatom. Morda je to tudi neke vrste umik pred modernim svetom. Ne nazadnje se mnogokrat umikam v "naravo" ali neki divji prvoten svet, morda idealiziran, ki je čist, ni zapacan z vsem balastom nas samih in okolice. Po drugi strani pa je pičlost besedja včasih vprašljiva, ker je na meji – enostavno ti besed zmanjka in se ti jih zdi nesmiselno še naprej uporabljati; končno lahko tudi nehaš pisati. Novejše pesmi so še bolj skope, kratke, in to je malce nevarno. A tako ali tako se vseskozi gibljem v bližini nevarnega, v življenju in tudi sicer. Mogoče me to vabi.

POLANC: Ima tvoje pisanje kak namen?!

MOZETIČ: Beleži čas! Ha-ha-ha. Res. Nekaj beleži. Če komu to kaj pomeni, me veseli; na vsak način pa se mi zdi, da so moji bralci pogostoma ženske, ali pa si moški tega ne upajo.

POLANC: Koliko je Brane Mozetič v zavesti literarne javnosti ali sicer v pomnjenju javnosti? Rekapitulacija tvojega pisanja navrže ducat izvirnih knjig, skoraj toliko prevedenih, uredništvo treh antologij, številne knjižne in revialne prevode v tuje jezike; revialne članke ... Izbran si v dveh novejših antologijah slovenske poezije (Kolšek-Bajtovi in Kosovi), pri nagradah nisi praznih rok. Prištejva še širok razpon dejavnosti v gejevskem aktivizmu ...

MOZETIČ: Vse, kar počnem, je kakor koli nekaj posebnega, tega ne gre zametovati. Toliko prisoten pa spet nisem, kajti kakor sem po eni strani veliko naredil na različnih področjih, je po drugi vse take sorte, da o tem pa "raje ne bi govorili", in zato se namenoma pozablja ali pa nezavedno. Položaj bi lahko primerjal z žensko, ki mora, kot pravijo, da bi uspela, biti dvakrat boljša od moškega – enako mora biti neki gej, ki je povsem odkrit, morda desetkrat boljši, da ga enakovredno upoštevajo. Če bi denimo bil gej, a bi to zamolčeval, obenem pa bi vsi to vedeli, "ampak o tem ne bomo govorili", bi bilo čisto drugače. Ker pa ni tako, je, kot je. Za povrh sem še toliko zloben, da v nekem obdobju pišem neke tečne kolumne, se neprestano nekaj osiram in še marsikaj drugega. Ali se meni nič, tebi nič lotim promocije slovenske literature po svetu, in nikogar nič ne vprašam. Ali ... – pri čemer marsikomu uide, da si le malo preveč dovolim za "enega pedra". In kljub temu da še nisem tako star, moram reči, da sem veliko dal skozi. Na neki način se je malokdo izpostavil tako kot jaz – in ki bi toliko naredil. In najbrž ni bilo lahko, po svoje še zdaj ni.

POLANC: Na primer?

MOZETIČ: Kot običajno – če je tisti, ki odloča, ženskega spola, se stvari lažje iztečejo! Tam, kjer je po večini moška družba, bom težko kaj dosegel ali naredil. To se vseskozi ponavlja; tudi ko so v okviru aktivizma o določeni

podpori odločale ženske, smo jo običajno dobili, pri moških ne! Ali, denimo, vselej so o ali ob kakršnem koli dogajanju sodelovale ali poročale zgolj in samo ženske. Nikoli se ni odzval noben moški. Četudi bi kateri mislil drugače, se ni želel eksponirati. To je skrajna zahojenost, čisto navadno kmetavzarstvo!

POLANC: Te to navdaja z resignacijo?

MOZETIČ: Ne, z besom! Recimo, v vsem tem času ni niti predsednik države, ki ga je povsod dovolj, našel časa in besede za aktivizem, iz Bele hiše pa nam je Al Gore lahko poslal čestitko za gejevski ponos ... Kakor koli, stvari so se v toliko spremenile, da se za ničimer več kaj prida ne dviga prah! Ni one strastne zagnanosti, ni posebne zagretosti za kar koli. Vse je zelo mlačno in egoistično. Očitno gre za obdobje, v katerem je čutiti vseobči padec navzdol, ni pa še vzniknila neka nova zavest. Solidarnosti nikakršne; vse demonstracije, ki se zgodijo, so bolj ali manj povezane z denarjem, ne s čim drugim ... Tega ni več in tudi možno ni ta trenutek. Prav tako ne kakšne večje aktivnosti. Enako je gejevski aktivizem zelo upadel.

POLANC: In vendar se praši! Vesela novica: na Hrvaškem je nedavno izšel prevod tvojega romana *Angeli*; kakor hitro sta bila v Zarezu, štirinajstdnevniku za kulturo in humanistiko, objavljena odlomek in kratka zabeležka o avtorju, so te že vabili na intervju iz provokativnega Feral Tribuna – "glasila hrvaških anarhistov, protestantov in heretikov" (Bogu ljubih, hudiču ne neljubih) –, vrtoglavo si se povzpел na peto mesto najbolj branih knjig (na Zarezovi lestvici). Pri čemer ne gre pozabiti, da so "tiste" reči v tistih krajih zarinjene globoko pod preprogo.

MOZETIČ: Kolikor vem, se tam doslej ni nikoli dogajal aktivizem, ki bi bil omembe vreden. Če se je na Slovenskem vzpostavil okoli leta 1984 in kasneje nekoliko uplahnil, se na vsem območju nekdanje Jugoslavije v resnici še začel ni. Upam, da bo tam knjiga bolje sprejeta kakor pri nas; navkljub različnim problemom, ki jih pestijo, so morda bolj prezračeni. Že zdavnaj sem to skusil: kakor hitro sem prestopil mejo, sem doživel, da se s Slovenci ni dalo nič dogovoriti, da bi najraje drug drugega potopili v žlici vode. Videl sem Srbe, kako so bili enotni, Hrvatje prav tako. Vsakdo, kdor je v tujini, to opazi. Podobne odzive doživljam, odkar se ukvarjam s promocijo slovenske literature; vsakokrat sem zagotovo deležen večje pomoči od tistih, kamor gremo, kakor od Slovencev, ki tam živijo. To je naravnost pošastno, a tako je, in ni da bi si pred tem zatiskali oči.

POLANC: Po *Pasijonu* in *Angelih*, dveh tematsko tako skrajnostnih prozah, se torej doma ni dogodilo nič?!

MOZETIČ: Kaj pa naj bi se zgodilo?

POLANC: Recimo replike v medijih!

MOZETIČ: Kje neki! Medel odziv zadeva tudi druge avtorje. To tod ni nikakršen kuriozum. A mislim, da se moje knjige kljub vsemu prodajajo. Dejstvo pa je, da vedno več štejejo omembe avtorja oziroma knjige: beseda tu, kritika tam ... To vsekakor vedno več pomeni – ljudje so bolj ovce, kot so bili, in jim kakšna fotografija in zapis iz družabne kronike, objavljena v seve kakšnih žurnalih, gotovo budi večje zanimanje. Poglej, kar nekaj literarnih revij že vrsto let objavlja intervjuje z različnimi pisci, in nemara ni naključje, da je tole sedaj tako rekoč moj prvi pogovor! V tem sicer ne vidim odrinjenosti ali ignorance, lastne nepomembnosti, prej gre za to, da so problemi drugje. Kakor je po drugi strani res, da so se obsežnejših intervjujev z menoj lotevali(e) tisti(e), ki so tudi sami precej posebni(e), nevsakdanji(e), skratka zanimive osebnosti. In to mi je v veliko veselje. Bržkone bi bilo vse skupaj bistveno drugače, ko bi se sam bolj angažiral – krepil svojo prisotnost na različnih koncih in krajih, se družil in modroval naokrog. Naj malček karikiram: če nekoga vidiš, potlej ta človek tudi živi in je morda zanimiv; če ga pa ne vidiš, ga morebiti sploh ni! To je moja slabost – da me skorajda ni. Vendar ali bi se mi z vsem takim udinjanjem, ki ga ne maram, ki me utruja in dolgočasi, mi krade čas, godilo boljše?! Ne. Prepričan sem, da česa bistvenega ne bi pridobil. Mislim, da v resnici nimam tako malo; če drugega ne, imam svoj vrt, kjer lahko delam! Imam svoje področje, kjer lahko v miru snujem.

